

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

De loco, Cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

est. In Psal. 79. Tamquam eruditi in schola Christi currere debemus quæ plana sunt; vt si forte obscura exigunt officium interpretandi, ea quæ plana sunt, legendi officium à me debeant efflagitare. S. Chrysostomus, in prima quam habuit homilia, aliquot etiam versus è Psalmo 148. legisse videtur, cum aliud tamen tractaret. ait enim. Cæterum, vt vobis quod dico, fiat euidentius, ipsum Psalmum ab initio vobis prælegemus. & S. Augustinus ipsum S. Cypriani volumen pro concione legit, ser. 14. de verbis Apostoli. Rogo (inquit) vos, vt paululum acquiescatis: lego tantum. S. Cyprianus est, quem in manibus sumpsi, antiquus Episcopus sedis huius. Quæ authorum ipsorum prolatio, nescio quod maius & fidei, & authoritatis pondus suo loco habet: & posset aliquando à nostris fieri, quamuis non sit vsus.

De loco. Cap. V.

Vbique prædicatio haberi potest.

Locus sacrarum Concionum semper fuit is, qui iudicatur ad frequentiam aptus, & hoc significat, vt sæpe est in Prophetis & Psalmis, Dei nomen laudandum in portis. S. Ioan. Baptista erat prædicans in deserto, cum multitudo ad eum confluere. Christus Dominus in monte, in littore, etiam in domibus priuatis docuit: idque magna cura faciendū, & conquirendos etiam auditores, ostendit parabola illa Matth. 22. cum Dominus nuptiarum misit seruos in exitus viarum, & vt addit Lucas, in vicos & plateas Ciuitatis, in vias & sepes iubens etiam compellere intrare, vt impleretur domus. Et huc videtur spectare quod dicitur in Prou. Sapiëntia foris prædicat, in plateis dat vocem suam, in capite turbarum clamitat, in foribus portarum Urbis profert verba sua. Eam sedulitatem secuti Apostoli vbicunq; se ferebat occasio, diuina spargebant semina, eumque imitati morem apostolici viri, S. Vincentius Ferrerius, Petrus Martyr, Antonius de Padua, Bernardinus Senensis, & alij magnas attulere promiscuæ multitudini utilitates. Et sanè egregium est opus charitatis hominibus in foro desidentibus, nec alioqui Ecclesiam adituris, diuina monita intonare. Sanctus Nicolaus Tolentinas eum audiret in platea Concionantem, ita commotus est, vt ex accepta ibi semente, tam vberes deinde fruges sanctitatis ediderit. Propterea etiã Summi Pontifices eam in publicis foris concionandi consuetudinem comprobantes, multis religioforum familijs priuilegia proprijs

Prædicatio in plateis.

proprijs decretis concessare, vt apparet Clementina Dudum
 de sepult. & extran. Inter cunctos de priuil. & alibi. Hæc omnia,
 quàmquam vera sunt, tamen proprius locus semper fuit
 vel Templum, ac Synagoga apud Hebræos, vel Oratoria, &
 Ecclesiæ apud Christianos. Ideo Dominus: Ego semper docui
 (inquit) in Synagoga, & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt,
 & de Paulo & de Barnaba dicitur: Prædicabant verbum
 Dei in Synagogis Iudæorum. Vbi verò Christiani suas habere
 ceperunt Ecclesias, apertius est, quam vt debeant testimonijs
 comprobari, in ijs solitos legere sacros libros, interpretari, &
 alios ad rectè mōres instituendos habere sermones. Euseb. ex
 Philone l. de vita supplicum refert, Christianos in omnibus locis
 constituisse sacras ædes ad celebranda mysteria, & sacros
 libros legendos. Iustinus docet Christianos conuenire solitos
 ad certum locum, ad verbum Dei audiendum, & Eucharistie
 administrationem. Clem. ait Petrum conuenisse domum
 Theophili Antiochiæ in Ecclesiam, & ibi cathedram constituisse
 ad docendum. Quin & ipsa Ecclesiæ vox primo significat
 ipsum conuentum & congregationem, sicut latinè concilio
 ipsum catum auditorum, deinde etiam locum ipsum, quo conueniunt,
 quod in hunc finem institutus sit locus, vt eo se congreget
 populus ad diuinum cultum, non, vt Calvinistæ mentiantur,
 ad solum Dei verbum audiendum. Illud difficilius est, ex quo
 Ecclesiæ loco sermo haberetur. Certum est fuisse locum aliquem
 editiorem, vnde conspicitur prædicator, & audiri commodius
 possit. Hinc S. Augustinus: Quàmuis (ait) propter commoditatem
 depromenda vocis, altiore loco stare videamur, tamen in ipso
 altiore loco vos iudicatis, & nos iudicamur: doctores dicimur,
 sed in multis doctorem quarimus.] Dubitari autem potest,
 idem nē locus Episcopo, & sedendi in Templo, & conacionandi
 esset: Videtur significare diuersum S. Ambrosius epist. 33. in qua
 referens habitum absē sermonem de lectione Iob, Vnum Iob
 (inquit) miraturus ascenderam: Omnes, Iob (id est multos Iob
 similes) quos mirarer intieni.] Dum enim miraturus Iob
 ascendit, proculdubio locum petit, vnde de Iob loquitur. At
 mihi quidem hequaquam est simile vero, si loquatur de ordinario
 more, vt ex sua sella digressus locum alium diciturus conscenderet,
 & S. August. significat eundem fuisse locum dum hæc scribit.
 Et Episcopi hæc faciunt: (id est custodiunt) nam ideo altior
 locus positus est Episcopis, vt ipsi superintendant, & tamquam
 custodiant populum, Nam & grece, quod

Templū est proprius conacionū locus.

Ioan. 18. Act. 13.

lib. 2. hist. c. 14.

Iustin. 1. Apo. Clem. 1. 10. Reco. 1.

Ex quo loco Ecclesiæ conacio haberet.

Aug. serm. 112. de diuer.

In ps. 126.

quod dicitur Episcopus, hoc latine superintendor interpretatur, quia superintendit, quia desuper videt. Quomodo enim vinitori altior sit locus ad custodiendam vineam, sic Episcopis altior locus factus est: & de isto alto loco periculosa redditur ratio, nisi eo corde stemus hic, ut humilitate sub pedibus vestris simus: & mox, Tamquam vobis ex hoc loco doctores sumus, sed sub illo vno magistro in hac schola discipuli sumus.] En ex eodem loquitur loco qui paratus erat in Ecclesia Episcopo, vbi etiam ad diuina confisteret, S. Greg. Naz. Constantinopolitanae Ecclesiae Episcopus intra cancellos concionabatur, ut ex ipso met liquet, vbi de multitudine auditorum ad cancellos se protrudente, ut orationem audiret, meminit, praefertim in oratione ad centum quinquaginta Episcopos, & alios idem fecisse.

*Vide Baro-
niū, anno
Chr. 407.* Sed D. Chryst. ob auditorum frequentiam, suggestum in medio Ecclesiae collocauit. D. August. Exedram vocat locum illum celsiorem, vbi, & Episcopo erat sedes constituta, & sedilia Presbyteris locata, quibus solis coram Episcopo sedere licebat. De fratre ac sorore, miraculo sancti Stephani sanatis loquens, In gradibus, inquit, Exedrae, in qua de superiore loco loquebar, feci stare ambos fratres, cum eorum legeretur libellus. & alibi disputans de anima, quae casto Dei timore praedita sit. Putas est (inquit) in hoc populo? putas est in ista exedra? putas est in hac terra? Vbi populus & exedra opponuntur, & idem est ac si diceretur, num in Laicis, num in Ecclesiasticis hominibus reperitur? Hic locus hodie vulgo chorus vocatur, & eundem per Absidam idem Aug. significat, vbi puellam curatam dicit reductam ad Absidam, vbi prius steterat: stetit enim prius in Exedra gradibus, citato de Ciui. Dei loco dixerat. & ad Maximinum Episcopum Donatistam. In futuro Christi iudicio nec absidam gradatam, nec cathedram velatam, nec sanctimonialium occurrentium atque cantantium greges adhibebuntur ad defensionem vbi caperit accusare conscientia, & conscientiarum arbiter iudicare.] Quo loco cum honores, qui Episcopis habebantur, enumeret, intelligimus etiam velari, id est honorifico tegi stragulo solitas eorum cathedras, quae in Exedra, & Apside erant hic enim apsis significat vltimam illam templi partem, in quam templi aula desinebat gradibus sublatam, & in conchae modum sinuatam. vnde & concham S. Paulinus appellat, quam & describens ait.

*Aug. serm.
32. de diu.*

Ep. 203.

Absida.

*Epist. ad
Ses. 12.*

Apsidem solo, & parietibus marmoratam camera musiuo illusa clarificat.] Hanc hodie vulgo Itali Tribunalam vocamus ex eo, nisi

eo, nisi fallor, quod in medio illo sinu iunctum parietis tribunal erat, id est Episcopi Cathedra, ut etiam num in vetustis Basilicis cernitur, ex qua tamquam pro tribunali Euangelium predicans iura diuina promebat. Et hoc est quod Prud. in fine carminis de S. Hippolyto, dum eius Basilicam describit, canit:

Fronte sub aduersa gradibus sublime Tribunal

Tollitur, Antistes predicat vnde Deum.

Idem opinor, Ep. ad Alexium, per apostolicum solium S. Paulinus intelligit, dum loquens de S. Petri Basilica. Vel quæ sub alto sui culminis (inquit) medijs ampla laquearibus longum patet, & apostolico eminus folio coruscans ingredientium lumina stringit, & corda latificat.] Nec vero absida seu absis vel apsis, ut S. quoque Paulinus dubitat, idem est quod Exedra omnino, sed pro eodem interdum accipitur, quod Exedra fere ad apsidem erat. His de sella Episcopi allatis, haud obscurum minus est quaestio, vnde presbyterorum conciones haberentur. Pulpitum Cypr. (ex editione Paimmelij) atque per honorificam interpretationem Ecclesiae tribunal, appellat suggestum in quo per Diaconum elata voce Euangelium in Missæ sacrificio recitabatur, quem locum ordo Romanus, & passim alij rituales auctores Ambonem appellant, ab ambiendo, quod intrantem ambiat, vel quod ipse vtrinque gradibus ambiatur, deducetes, cum verius sit nomen graecum, & quemlibet editum locum significet, quare & suggestum cantorum in Laodiceo Conc. can. 15. Ambo vocatur, & eodem nomine suggestum, vnde S. Chrys. Constantinopoli sermones habere solebat, appellatur à Soctra- te. Caterum an ex eodem loco, vnde à Diacono recitabatur Euangelium, à Presbyteris sermones haberentur, non valde constat, nam Chrys. videtur significare Presbyteros tantum confurgere solitos. Nam cum ipse tum solum Presbyter esset, nisi multam (inquit) à Patribus necessitatem sustinuissem, neque surrexissem, neque locutus fuisset. Et S. Aug. coniungens lectorem & tractatorem. Lector ascendit (inquit) sed & ipse (id est Christus) non silet. Tractator loquitur: si vera loquitur, Christus loquitur.] Quæ diuersa loquendi forma videtur significare non item ut lector legendi causa ascendebat, ascendendum fuisse Episcopo, aut Presbytero dicturis, sed è suis locis consuetos assurgere, & inde loqui. Certe ex eodem loco, vnde legebatur Euangelium, item explicatum fuisse, nihil adhuc vidi vnde vel affirmare, vel conijcere possim. Reliquum est ut totam hanc prolusionem, carmen. S. Greg. Naz. concludat, quo

2. Discipul
28. 1. 1. 1. 1. 1.

Ep. 12. ad
Seuerum.

Ep. 33. &
34.
Ambo quid
sit.

lib. 6. c. 5.

Ho. 16. ad
pop. Ant.

Homil. 28.
ex 30.

Insomniis S.
Greg. Naz.

somnium describens suum, pleræque à nobis dictorum comple-
ctitur. Suauiter (inquit) dormiebam, cum repente Anasta-
sia se se mihi in somnis obtulit, subiicit in somnium his verbis:
sublimi quidem throno, sed non elato, aut supercilioso animo
(neque enim, ne per somnum quidem, superbiam unquam, vel
arrogantiam colui) insidere mihi videbar, vtrinque porro, in-
ferioribus tamen subsellijs presbyteri, hoc est, gregis Chri-
stiani duces condebant. At verò Diaconi candidis vestibus
ornati stabant, angelici splendoris speciem præferentes. Plebs
autem partim circum cancellos, apud more fusa, erat.
(Certatim enim omnes incumbebant, ut proximum quemque
suggesto nostro locum obtinerent) partim ad me audiendum
confluens, vestibuli angustia premebatur, auribus nimirum,
ac pedibus æque festinans, partim ex foro vicisque Urbis ad
sermones meos accurrebat. At vero sanctæ Virgines viæ cum
grauibus matronis, è sublimi tecto, castissimas sermonibus
meis aures inclinabant, nam hunc quoque mihi ludum nox fin-
gebat. Distinctim autem plebs stabat, sermonis nostri audien-
di cupiditate flagrans; Alij humilem, facilemque exposcebant,
ij nempè, qui sursum tendere vel nolebant, vel certe nesciebant.
Alij contra volubile ac excelsum dicendi genus flagitabant, hi
nimirum, quibus altissima quæque, tam sacra quam prophane
sapientiæ dogmata inuestigare ac perscrutari cura erat. Mihi
verò sola adoranda Trinitas triplici pulchritudine splendens
ex ore fluebat, idque & robusta voce, firmisque lateribus, & ve-
hementi aduersariorum dogmatum insectatione faciebam.
Atque alij quidem sermonem nostrum miris laudibus effere-
bant, alij silentio atque admiratione defixi tenebantur, alij
partim verbis, partim animo solo stridebant, alij denique ve-
lut fluctus quidam vento excitati pugnabant. Et addit: Omnes
ego orationis suauitate demulcebam; hac ego voluptate per-
fruebar, cum subito mihi gallorum cantus somnum, simulque
cum somno Anastasiam ex oculis excussit. Sed nos ad officium
oratoris descendamus.

Officium ac finis Christiani Oratoris . . . . . Cap. V I.

Statuendum principio est, quodnam sit nostri concionato-
ris munus, & in quem finem omnis eius oratio, ac diligen-
tia dirigatur. Hoc enim bene perspecto, facile apparebit, &
qualem ipsum oporteat esse moribus, ac scientia; & quo dicen-
di ge-